

Väliaikaishallinnon riittämätön rahoitus uhkaa pysäyttää sote- ja maakuntauudistuksen käynnistämisen

Maakuntajohtajien ja maakuntauudistuksen muutosjohtajien mielestä valtion rahoitus on riittämätön ja uhkaa osassa maakuntia pysäyttää koko sote- ja maakuntauudistuksen käynnistämistyön jo syksyllä 2017. Valtion määrärahan tulee kattaa lakisääteisen väliaikaishallinnon kustannukset. Vuoden 2017 osalta rahoitusta on kohdennettava myös esivalmisteluvaiheen kustannusten kattamiseen, koska esivalmistelusta on säädetty hallituksen päätöksillä ja ministeriöiden normiohjauksella.

Vuoden 2017 valmistelun osalta kustannukset maakunnista kerättyjen tietojen perusteella ovat jopa noin **22 miljoonaa euroa**, josta väliaikaishallinnon 1.7.-31.12.2017 osuus on noin 17 miljoonaa euroa. Edellä mainitut kustannukset eivät sisällä väliaikaishallinnon tietotekniikkamenoja, yhteensä **noin 8 miljoonaa euroa**. Kustannukset eivät myöskään sisällä ICT-järjestelmien muutoksista aiheutuvia kustannuksia. ICT-kustannusarviosta puuttuu Uudenmaan tiedot, koska valmistelu on vasta käynnistynyt.

Valtion vuoden 2017 talousarviossa on varattu 9 miljoonaa euroa osoitettavaksi väliaikaishallinnon rahoitukseen ja vain 0,8 miljoonaa euroa esivalmisteluvaiheeseen.

- ⇒ **Valtion vuoden 2017 vajaan 10 miljoonan euron budjettirahoituksesta on saatava kiireellisesti tieto maakuntiin. Samalla on arvioitava, miten loppu maakuntien itse arvioimasta noin 20 miljoonan euron rahoitusvajeesta rahoitetaan valtion toimesta.**
- ⇒ Maakunnissa tulee olla harkinta, miten valtion 2017 talousarvion määrärahavaraus lakisääteiseen velvoitteeseen käytetään vuoden 2017 aikana.
- ⇒ Vuoden 2017 rahoitusvastuu on käytännössä sairaanhoitopiireillä, maakuntaliitoilla ja kunnilla. Kuntayhtymien rahoitusvastuu on kunnilla ja ei ole juridisesti oikein, että kuntayhtymien toimintamenoista katetaan lakisääteisen maakuntauudistuksen valmistelutyöt ilman, että kuntien lailla velvoitetaan tehtävystyöhön, joka perustuslain nojalla tarkoittaa myös valtion rahoitusvastuuta uudesta tehtävästä.
- ⇒ Uudistuksen toteutus on useassa maakunnassa vaikeutunut, koska kunnat eivät osoita rahoitusta kuntayhtymien kautta toteutettavaan uudistustyöhön. Maakuntaliitoissa ja sairaanhoitopiireissä uudistustyötä joudutaan tekemään ”talkoilla” karsimalla muita töitä, ja tilanne kuormittaa avainhenkilöitä kohtuuttomasti.

Vuoden 2018 osalta uudistuksen kustannukset tulevat olemaan 80 – 100 miljoonan euron tasolla, jonka lisäksi tulee pystyä sopimaan, miten ICT-järjestelmien välttämättömistä muutoksista aiheutuvat vähintään 150-200 miljoonan euron kustannukset katetaan. Valtiovarainministeriö on kerännyt toimintokohtaiset kustannusarviot jokaisesta maakunnasta.

- ⇒ Maakuntaliittojen ja sairaanhoitopiirien kehittämisrahoitusta ei juurikaan ole käytössä vuoden 2018 kehittämiskustannuksiin, koska vapaat varat joudutaan käyttämään vuoden jo 2017 valmisteluun.
- ⇒ Vuoden 2018 rahoituksen ainoa mahdollisuus on valtion budjettirahoitus, koska kuntia ei voida velvoittaa rahoitusvastuuseen ilman lakivelvoitetta ja lisärahoitusta.
- ⇒ 1.7.2017 perustettaville maakunnille on vuodelle 2018 osoitettava täysimääräinen rahoitus maakunta- ja sote-uudistuksen toimeenpanoon.

Maakunnan tietohallintoa ja ICT-ratkaisuja koskeva muutostuki kohdistettava maakuntiin

Maakuntajohtajien ja muutosjohtajien näkemys on, että muutoksen mahdollistamiseksi tulee 2017-2018 toteutettavien tietohallintotehtävien valmistelun rahoitusvastuut selkiyttää pikaisesti.

Tietohallintoa ja ICT-ratkaisuja koskevien valmistelutehtävien riittävän resursoinnin puute uhkaa hidastaa ja pahimmillaan pysäyttää koko uudistuksen etenemisen. On arvioitu, että pelkästään maakuntien muodostamiseen ja palvelutoiminnan jatkuvuuden turvaamiseen liittyvien välttämättömien kertaluonteisten ICT-muutuskustannusten ovat 500-900 milj. euroa, josta merkittävä osa tarvittaisiin uudistamistoimenpiteiden käynnistämiseen jo syksyllä 2017. Tämän lisäksi nykyisten tietojärjestelmien uudistamisen kustannukset vuosina 2017-2026 ovat arviolta 1-2 mrd. euroa.

Tilanteessa, jossa järjestämis- ja tuotantovastuut ovat siirtymässä uusille organisaatioille, ei lisäinvestointitarpeita voida jättää kuntien ja kuntayhtymien kannettavaksi. Rahoitusvastuiden epäselvyydet uhkaavat lisäksi hidastaa tai keskeyttää kuntien ja sairaanhoitopiirien yhteistyössä toteuttamien tietojärjestelmäratkaisujen uudistamishankkeiden (esimerkiksi UNA- ja Apotti -hankkeet) etenemisen ja näin ollen viivästyttää niihin liittyvien taloudellisten hyötyjen toteutumista.

Tietohallintoon ja ICT-ratkaisuihin liittyvä valmistelun keskeisimpänä tehtävänä on toiminnan jatkuvuuden turvaamiseen liittyvien muutosten suunnittelu ja hallittu läpivienti tietohallinnon ja ICT-ratkaisujen osalta. Maakuntiin yhdistyy sekä valtion, maakuntien että kuntien toimintoja, joilla jokaisella on omat tietojärjestelmänsä. Maakuntien ICT-johtamisjärjestelmä ja tuotannon järjestelmät tulee sovittaa yhteen tulevina vuosina, joten työ vaatii laajaa suunnittelua ja yhteensovittamista uusien maakuntien ensimmäisinä vuosina. Tulevan maakuntien tietohallinnon ja ICT-palvelutuotannon organisoinnin on tuettava maakuntapalveluiden asiakaslähtöistä digitalisointia.

Tietohallinnon suunnittelutehtäviin ja ICT-palveluiden hallitun muutoksen valmisteluun tarvitaan alkusyksystä 2017 eteenpäin kokoaikaisesti työskenteleviä henkilöitä jokaiseen maakuntaan. Tällä hetkellä vastuutehtäviin on nimetty pääosin oman toimensa ohella työskenteleviä kuntien ja kuntayhtymien tietohallintojohdon edustajia ja asiantuntijoita.

- ⇒ Maakuntakohtaisesti tarvitaan pelkästään maakunnan muodostamiseen ja palveluiden jatkuvuuden turvaamiseen liittyvien välttämättömien muutosten suunnitteluun maakunnan lähtötilanteesta riippuen 3-10 tietohallintoasiantuntijaa 1.7.2017 lukien, Uudellemaalle merkittävästi enemmän. Väliaikaishallinnon tietotekniikkamenot, tietohallinnon suunnittelutehtävät ja ICT-palveluiden hallitun muutoksen valmisteluun tarvittavaa henkilöstön kustannukset ovat 1.7-31.12.2017 arviolta yhteensä **noin 8 miljoonaa euroa** (ilman Uttamaata).

Maakuntajohtajien ja maakuntaudistuksen muutosjohtajien puolesta

Jukka Ylikarjula
Keski-Pohjanmaan liiton maakuntajohtaja
maakuntajohtajien puheenjohtaja

puh. 044-7250002
jukka.ylikarjula@keski-pohjanmaa.fi

Aija Tuimala
Etelä-Karjalan muutosjohtaja
muutosjohtajien puheenjohtaja

puh. 040-869494
aija.tuimala@etela-karjala.fi